

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

*О. М. Тур, аспірант, М. В. Шашко, студентка
Сумський державний університет, м. Суми*

Розвиток соціально-економічної підсистеми, який би не викликав екодеструктивних змін в навколишньому середовищі, стає все більш актуальним питанням серед спеціалістів та науковців. Незважаючи на суттєві наукові здобутки щодо дослідження феномену розділення між економічним розвитком та ступенем використання потенціалу навколишнього середовища, у вітчизняній еколого-економічній літературі досі відсутні системні дослідження з даного напряму наукових досліджень. Виходячи із необхідності і актуальності розглядуваного питання за доцільне вважаємо визначити основні методичні підходи до еколого- економічного аналізу явища декаплінгу для національної економіки.

Одним із показників, що виражає взаємозв'язок між рівнем та динамікою ВВП і використанням асиміляційного потенціалу екологічної підсистеми та показує співвідношення між темпами зростання спожитих природних ресурсів та ВВП країни є показник декаплінгу-фактору [1; 2]. По суті цей показник являється показником природоємності.

Методичний підхід, що застосовується до розрахунку декаплінгу за природоємністю, дасть можливість зафіксувати сигнали щодо ефективності використання природних ресурсів та швидкості їх вичерпання.

Розрахунок такого показника слід проводити наступним чином:

$$E = 1 - \left(\frac{N_E}{N_B} : \frac{DF_E}{DF_B} \right) = 1 - \frac{I_N}{I_{DF}}, \quad (1)$$

де N – кількість спожитого природного ресурсу (мінеральні ресурси, нафта, газ, деревина, земельні ресурси, водні ресурси і т. ін.); DF – показник економічного зростання, що відбивається через макропоказники (ВВП, НД); E – кінцевий рік (кінець вимірювань); B – базовий рік (початок вимірів); I_N – індекс фізичного обсягу спожитого природного ресурсу; I_{DF} – індекс фізичного обсягу ВВП.

Таким чином показник показує на скільки слід збільшити (зменшити) споживання того чи іншого природного ресурсу для досягнення зростання (зниження) ВВП на 1%.

За графічною інтерпретацією (рис. 1), розрахований показник показує кут нахилу кривої E по відношенню до осі N і чим більше значення показника і чим більший кут нахилу кривої E по відношенню до осі N , тим більш прогресивний характер носить розвиток економічної підсистеми як такої, що сприяє стабілізації параметрів екологічної підсистеми. Таким чином зміст показника декаплінгу за природоємністю трактується так: у випадку, коли $E > 0$ (крива E_2 рис. 1) – показник зростає спостерігається явище економії природного ресурсу; $E < 0$ (крива E_1 рис. 1) знижується в динаміці – економічне зростання призводить до вичерпання природних ресурсів; $E = 0$ однозначного висновку зробити не можна. Кут нахилу кривої по відношенню до осі N становитиме 45° (див. рис. 1 крива E_3) при умовах: що темпи економічного росту та споживання природних ресурсів дорівнюють 100% швидкість вичерпання природних ресурсів не змінюватиметься; рівності темпів споживання природних ресурсів та економічного росту (більше 100%) швидкість вичерпання природних ресурсів зростатиме; однакових темпів зниження економічного розвитку та споживання природних ресурсів (менше 100%) – швидкість вичерпання природних ресурсів знижуватиметься.

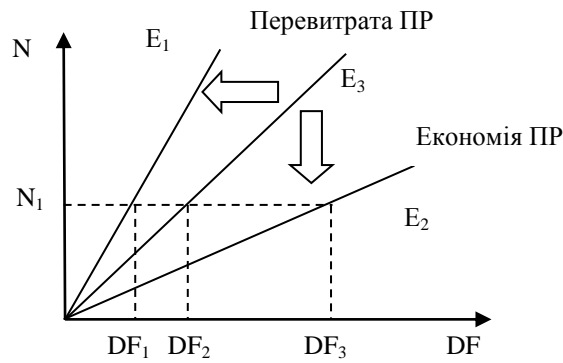

Рисунок 1 – Еколого-економічна сутність показника декаплінгу за природоємністю

Отже ключовим завданням розвитку української економіки є формування такого стилю господарювання, який має забезпечити економію природних ресурсів країни при високих темпах економічного розвитку. Як видно з рис. 1 такий стиль господарювання характеризується кривою E_2 за якого можливо виробити найбільший обсяг ВВП та НД за обсягу ресурсів, які споживаються, в N_1 . При цьому зростання ВВП чи НД можливе за рахунок відмови від стимулювання розвитку екодеструктивних галузей на користь розвитку екологічно безпечних галузей з найнижчим рівнем природоємності. При цьому факторами, що дозволяють змістити криву з положення E_3 в положення E_2 є наступні:

- технології виробництва економічних благ, інновації, науково-технічний прогрес;
- структура національного господарства країни;
- схильність до споживання екологічно безпечних економічних благ;
- рівень екологічної освіти громадян;
- доступ до екологічно-спрямованої інформації, щодо екологічно безпечних економічних благ та виробництв;
- ступінь зносу основних фондів національного господарства країни та ін.

Таким чином, аналіз показника декаплінгу за природоємністю для української економіки дозволить визначити як використовуються природні ресурси національної економіки і чи існують резерви до прогресивного розвитку економічної підсистеми по відношенню до екологічної.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Корпан Р. В. Екологізація управління та економічне зростання : моделювання і аналіз взаємозв'язку : Дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук : 08.08.01 / Корпан Роман Васильович. – К., 2005. – 219 с.
2. Мельник Л. Г. Економіка природних ресурсів : навч. посіб. / Мельник Л. Г., Сотник І. М., Чигрин. О. Ю. – Суми : Університетська книга, 2010. – 348 с.